

OHAL BİLANÇOSU HAK İHLALLERİ RAPORU

Zeynep ALTIOK

İnsan ve Doęa Haklarından Sorumlu Genel Bşk. Yrd.

İzmir Milletvekili

OHAL'de KHK'lar

OHAL kapsamında yayımlanan KHK'lar	
23 Temmuz 2016	667 Sayılı KHK
27 Temmuz 2016	668 Sayılı KHK
31 Temmuz 2016	669 Sayılı KHK
17 Ağustos 2016	670 ve 671 Sayılı KHK'lar
1 Eylül 2016	672, 673 ve 674 Sayılı KHK'lar
29 Ekim 2016	675 ve 676 Sayılı KHK'lar
22 Kasım 2016	677 ve 678 Sayılı KHK'lar
6 Ocak 2017	679, 680 ve 681 Sayılı KHK'lar
23 Ocak 2017	682, 683, 684 ve 685 Sayılı KHK'lar
7 Şubat 2017	686 Sayılı KHK
9 Şubat 2017	687 Sayılı KHK
29 Mart 2017	688 Sayılı KHK
29 Nisan 2017	689 ve 690 Sayılı KHK'lar

15 Temmuz kanlı darbe girişimi sonucu 246 yurttaşımız hayatını kaybetti, 2 bin 194 yurttaşımız yaralandı. 15 Temmuz darbe girişimi sonrası hükümetin gerçekleştirdiği resmi açıklamalar ve açık kaynaklarda yer alan bilgiler ışığında 154 bin 694 kişi hakkında işlem yapıldı, 50 bin 136 kişi darbe soruşturmaları kapsamında tutuklandı. Gözaltına alınanların 45 bin 708'i adli kontrol kararıyla, 12 bin 753'ü ise kolluk kuvvetleri ve adliyedeki işlemler sonrasında serbest bırakıldı. 7 bin 122'si adli kontrol şartıyla olmak üzere 7 bin 430 şüpheli tutulandıktan sonra tahliye edildi.

MEMURİYETTEN ÇIKARILMA VE SORUŞTURMALAR

- 15 Temmuz 2016 darbe girişimi sonrası birçok kamu kurum ve kuruluşunda yürütülen çalışmalar kapsamında 139 bin 356 kamu çalışanı hakkında idari işlem yapıldı, **104 bin 771 kamu çalışanı kesin olarak ihraç edildi**. Resmi Gazete’de yayımlanmayan veya kurum internet sayfalarında duyurulmayan ihraçlar da olduğundan, toplam ihraç sayısı belirtilen rakamdan daha fazladır.

- 33 bin 131 Milli Eğitim Bakanlığı
- 20 bin 672 Emniyet Genel Müdürlüğü
- 6 bin 784 Sağlık Bakanlığı
- 5 bin 604 Adalet Bakanlığı
- 2 bin 349 Belediyeler
- Bin 642 Maliye Bakanlığı
- 2 bin 198 Diyanet İşleri Başkanlığı

MİLLİ EĞİTİMDE OHAL

- **45 bin 678** öğretmen meslekten çıkarıldı ya da açığa alındı.
- **33 bin 131** öğretmen KHK kapsamında memuriyetten ihraç edildi.
- **21 bin** özel okul öğretmenin lisansı iptal dildi.
- **11 bin 301** öğretmen terör örgütüne destek iddiasıyla açığa alındı. Bu öğretmenlerin **9 bin 843'ü** KESK'e bağlı Eğitim-Sen üyesi öğretmenlerden oluştu. Toplam **20 bin** öğretmeni bulunan Diyarbakır'da **4314** öğretmen, **900** öğretmeni bulunan Tunceli'de **504** öğretmen açığa alındı. **Toplamda 11 bin 711 KESK üyesi açığa açıldı.**
- Açığa alınan ve alınmayanların da yer aldığı Eğitim-Sen üyesi **1.488** öğretmen ve akademisyen kesin olarak ihraç edildi.
- KHK ile kesin olarak ihraç edilen KESK üyesi kamu çalışanı sayısı en az **3 bin 249** kişi oldu.
- Bu verilere göre en az **1 milyon 511 bin 200** öğrenci öğretmensiz kaldı.
- Okullarda yapılan 15 Temmuz darbe girişimi etkinliklerinde çocuklara, psikolojilerinde ve gelişimlerinde travma yaratabilecek propaganda amaçlı videolar izletildi ve broşürler dağıtıldı.
- Milli Eğitim Bakanlığı, proje okullarında görev yapan ve 8 yılını dolduran öğretmenleri, hukuk dışı çıkardığı yönetmelikle, norm kadro fazlası gösterip görev yerlerini değiştirdi.

ÜNİVERSİTELERDE OHAL

- **5 bin 295 akademisyen, 1200 idari personel** KHK'larla ihraç edildi. İhraç edilen akademisyenlerden 37'si son KHK ile geri döndü. Ayrıca kapatılan üniversitelerden dolayı **2 bin 808** akademisyen işsiz kaldı.
- KHK'larla toplam **378 Barış İçin Akademisyenler Bildirisi'ne imza atmış akademisyen** ihraç edildi. Bu isimlerin **7'si** KHK ile yeniden göreve iade edildi. İmzacılar arasında farklı yöntemlerle işten çıkarılan akademisyenlerin toplam sayısı ise **451**.
- 1 Eylül 2016 tarihli 672 sayılı KHK ile **43**, 29 Ekim 2016 tarihli 675 sayılı KHK ile **24**, 22 Kasım 2016 tarihli 677 sayılı KHK ile **15**, 6 Ocak 2017 tarihli 679 sayılı KHK **43** imzacı kamu görevinden çıkarılmıştı. **2** imzacı 23 Temmuz 2016 tarihli 667 ve 668 sayılı KHK'lara dayandırılarak kamu görevinden çıkarılmıştı. **1** imzacı 1 Eylül 2016 tarihli 673 sayılı KHK ile bakanlıktaki kamu görevinden çıkarılmıştı. 7 Şubat 2017 tarihli 686 sayılı KHK ile imzacı **184**, 29 Nisan 2017 tarihli 689 sayılı KHK ile imzacı **66** akademisyen kamu görevinden çıkarıldı.
- Tunceli'de Tunceli Üniversitesi öğretim üyesi Candan Badem 672 sayılı KHK ile meslekten ihraç edilirken, Milli Eğitim Bakanlığı'nda öğretmen olarak çalışan Eğitim-Sen üyesi eşi de 8 Eylül 2016 tarihinde açığa alındı. İhraçlarla birlikte Ankara Üniversitesi'nin SBF, EBF, İLEF, DTCF ve AÜHF fakülteleri fiilen kapanma noktasına geldi. DTCF Tiyatro Bölümü ise akademik kadrosunun büyük bölümünü kaybederek fiilen kapatılmış oldu. Benzer bir durumda Ege Üniversitesi Felsefe Bölümü'nde gerçekleşti. İhraç edilen akademisyenler arasında İbrahim Kaboğlu, Öget Öktem Tanör, Yüksel Taşkın, Murat Sevinç, Nilgün Toker gibi alanlarında en iyi olarak gösterilebilecek akademisyenler de yer aldı.

YARGI, EMNİYET VE TSK'DA OHAL

- 15 Temmuz darbe girişimi sonrası **4 bin 238 hakim ve savcının** ayrıca **2 Anayasa Mahkemesi üyesinin** meslekten men edilmesine karar verildi.
- Yargıtay üyesi 122, Danıştay üyesi 43, HSYK üyesi 5 kişi meslekten men edildi.
- **2 bin 431** hakim ve savcı, 104 Yargıtay üyesi, 41 Danıştay üyesi, 2 AYM üyesi, 3 de HSYK üyesi tutuklandı.
- Yargıçlar Sendikası Başkanı Ankara Hakimi Musfata Karadağ HSK kararnamesi ile Şanlıurfa'ya sürgün edildi.
- OHAL KHK'ları ile memuriyetten **ihraç edilen Emniyet mensubu sayısı 20 bin 719** oldu. Tutuklu emniyet mensubu sayısı **10 bin 732**. Ayrıca 9 bin 103 polis de açığa alındı.
- 24 vali, 101 vali yardımcısı, 115 kaymakam kesin olarak ihraç edildi.
- TSK'dan ihraç edilen personel sayısı **10 bin 59** oldu. **168'i** general olmak üzere 7 bin 463 asker ise tutuklandı.
- Soruşturmalar kapsamında MİT'ten 100 kişi ihraç edildi.

İŞKENCE İDDİALARI

- Darbe girişimi sonrası çok sayıda işkence iddiası gündeme geldi. Gzaltındakilerin yakınlarının ve avukatlarının baŐvuruları gözaltında sistematik işkence ile karŐılaŐtıklarını iŐaret ediyor. Bunda gözaltı sresinin 30 güne uzaması, ilk beŐ gün avukat görüŐünün engellenmesinin özel bir önemi var. İnsan hakları kurumlarına yapılan baŐvurulardan anlaŐıldığı üzere avukat görüşmelerinin 10 güne dek engellendiği durumlar yaŐandı.

- Yine darbe sonrası darbe girişimine dahil oldukları gerekçesiyle tutuklananların cezaevlerinde yaygınlaştırılmış şiddet şikayetleri yükseldi. Yeni tutuklananlarla birlikte nerdeyse cezaevindeki herkesin şiddet uygulamaları, hak gaspları ile karşılaştığı son iki ayda yoğunlukla gündeme geldi. Kişilerin aile görüşmelerinin, telefon haklarının, sosyal iletişim ve kültürel olanaklarının kısıtlanıp yasaklanması buna örnek durumlar. Cezaevlerindeki yer sorunların, hücrelerin koğuş gibi kullanılması sonucu çok sayıda mahkumun sağlıksız koşullarda kaldığına dair şikayetler arttı.

- Özellikle Silivri Cezaevi'nden geceleri çok yoğun işkence seslerinin geldiğini farklı davalardan cezaevinde bulunan müvekkilleriyle görüşen avukatlar kamuoyuna aktardı. Cumhurbaşkanı ve Adalet Bakanı işkence iddialarını gözaltı öncesi gerçekleşmiş olabileceğini, gözaltı ve sonrasında işkence yapılmadığını iddia etti.
- 15 Temmuz'daki darbe girişiminin ardından yürütülen soruşturmalar kapsamında hakkında işlem yapılan kişiler ya da yakınlarından **en az 35 kişi intihar etti**. 4 kişi de intihar girişiminde bulundu. İntiharlar ve intihar girişimlerinden 8'i cezaevlerinde, gözaltında ya da gözaltına alınırken gerçekleşti.
- 23 Şubat 2017'de Çukurova Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Ekonometri Bölümü'nde çalışan akademisyen Mehmet Fatih Traş'ın intihar ettiği haberi duyuldu. Mehmet Fatih Traş, doktor unvanını alır almaz, "Bu Suça Ortak Olmayacağız" bildirisinin imzacı olması nedeniyle işten atılmıştı. 28 Şubat 2017'de Ordu Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesinde görev yapan Yardımcı Doçent Mustafa Sadık Akdağ intihar ettiği haberi geldi. Akdağ bir süre önce Ordu İl Emniyet Müdürlüğüne, FETÖ soruşturması kapsamında 24 saat gözaltında tutulmuştu.

GÖZALTILAR

- Darbe girişimi sonrası gözaltı süresi 30 güne kadar uzatılmış, gözaltının ilk 5 günü avukatla görüş yasağı getirilmiştir. Gözaltında ve tutuklandıktan sonra avukata erişim hakkı sınırlandırılmış ve gizli olması gereken avukat-müvekkil görüşmeleri kayıt altına alınarak çok ciddi savunma hakkı ihlali yaratılmıştır. Bu şekilde işkence ve kötü muamele yapılmasına zemin hazırlanmıştır.
- Darbe girişimi sonrası gözaltındakilerin nerede tutuldukları, ne kadar süre tutulacakları ve ne durumda olduklarına dair bilgiye ulaşımında sorun devam etmektedir. Darbe girişimi sonrası gözaltına alınan öğretmen Gökhan Açikkolu'nun gözaltında öldürüldüğü bilgisini insan hakları kurumları kamuoyuyla paylaştı.

GAZETECİLER, YAZARLAR, AYDINLAR, BASIN

- Türkiye’de gazetecilik faaliyetleri nedeniyle aralarında Ahmet Şık, Murat Sabuncu, Kadri Gürsel gibi aydın ve yazarlarında yer aldığı **159 kişi** cezaevinde tutuklu veya hükümlü olarak bulunuyor. TGS, TGC ve DİSK verilerine göre Olağanüstü Hâl süresince **216 gazeteci** gözaltına alındı, **2308 gazeteci** işsiz kaldı. **31** TV kanalı, **5** haber ajansı, **62** gazete, **19** dergi, **34** radyo, **29** yayınevi olmak üzere toplam **180** medya kuruluşu kapatıldı.
- Gözaltına alınan öğretmenlerden birinin evinde yapılan aramada bulunan, Gazeteci-yazar Fehim Taştekin’e ait ‘Rojava Kürtlerin Zamanı’ adlı kitap suç delili sayıldı.
- Suriye Devleti’nin Halep’i tamamen kontrol altına aldığını açıkladığı günün akşamı gazeteci Hüsnü Mahalli gözaltına alındı ve MS hastası olmasına rağmen tutuklandı. Mahalli 20.01.2017 tarihinde tahliye edildi.
- Alman Die Welt gazetesinin Türkiye temsilcilerinden Deniz Yücel terör örgütü propagandasıyla tutuklandı. Cumhurbaşkanı Erdoğan, Yücel’, Alman ajanı ilan etti.

SANATTA OHAL

- İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nde muhalif kimlikleriyle bilinen 6 oyuncu ve yönetmen açığa alındı, 17 oyuncu, bir dramaturg, bir müzisyen ve bir koreografin işine son verildi. **Genco Erkal**'ın Dostlar Tiyatrosu'nun sahnelediği "Nazım ile Brecht" oyunu OHAL kapsamında yasaklandı, **Levent Üzümcü**'nün oyununa Artvin Üniversitesi ve Artvin Valiliği salon vermedi. Aralarında Devlet Tiyatroları'nda dramaturg olarak çalışan **Eren Aysan**'ın bulunduğu 4 Kültür Bakanlığı çalışanı açığa alındı.
- Türkiye'nin yetiştirdiği en önemli orkestra şeflerinden **İbrahim Yazıcı**, keman sanatçısı **Filiz Özsoy** ve piyanist **Eser Öykü Dede** 7 Şubat 2017 tarihinde KHK ile Kültür Bakanlığı'ndaki kamu görevlerinden ihraç edildi. Yazar **Pelin Buzluk** ise 29 Nisan 2017 tarihli 289 sayılı KHK ile Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'ndaki görevinden ihraç edildi.
- Cezaevlerinde OHAL sonrası mektup yasağıyla birlikte kitap yasağı da getirilmiş, kitap sayısı sınırlandırılmış, yalnızca cezaevi kütüphanesinden kitaplar tutuklu ve hükümlülere sağlanmaktadır.

KAPATILAN KURUMLAR

- KHK'lar kapsamında FETÖ'ye ait olduğu düşünölen 48 sağlık kuruluğu, 1061 öğretim kuruluğu, 800 yurt, 223 kurs etüt merkezi, 155 vakıf, 1595 dernek, 15 üniversite, 19 sendika **kapatıldı**.
- Çocuklara yönelik çizgi film ve programların yayınlandığı Kürtçe çocuk kanalı olan ZAROK TV kapatıldı ardından %40 Türkçe yayın şartıyla yeniden açıldı.
- İktidara muhalif hiçbir yayın kuruluşu kalmaması adına İMC ve Hayatın Sesi TV kanalları da çıkarılan KHK kapsamında kapatıldı.
- 676 sayılı KHK ile Dicle Haber Ajansı ve Jin Haber Ajansı'nın yanı sıra Azadiya Welat, Özgür Gündem, Yüksekova Haber, Batman Çağdaş, Cizre Postası, İdil Haber, Güney Express, Prestij Haber, Urfanatik, Kızıltepe'nin Sesi gazeteleri ile birlikte Tiroj, Evrensel Kültür ve Özgürlük Dünyası dergileri kapatıldı.
- İçişleri Bakanlığı'nın yürüttüğü soruşturma kapsamında aralarında Çağdaş Hukukçular Derneđi, Özgürlükçü Hukukçular Derneđi, Sarmaşık Yardım Derneđi, Barış Derneđi ve Gündem Çocuk Derneđi'nin de yer aldığı 370 sivil toplum kuruluşu 3 ay süreliğine geçici olarak kapatıldı, evraklarına ve bilgisayarlarına el konuldu. Yine aynı derneklerin aralarında olduğu toplam 375 dernek ve vakıf 677 sayılı KHK ile kesin olarak kapatıldı. 30 Aralık 2016 günü ise aralarında İzmir Metin Altıok Kültür Merkezi, Ayışığı Sanat Merkezi ve Yalova Gençlik Kültür Evi'nin de yer aldığı 94 dernek ve vakıf kapatıldı.

İŞ DÜNYASINDA OHAL

- Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı iddianamesine göre FETÖ ile bağlantılı **9 bin 106** şirket var.
- KHK'lar ile **942** şirket TMSF'ye devredildi. Söz konusu şirketlerin piyasa değerinin 40 milyar 500 milyon TL civarında bulunduğunu açıkladı. Bu şirketlerde çalışanların sayısı ise tam 44 bin 868.
- TMSF'ye devredilen şirketlerden bazıları;

-**Boydak Holding** (8 sektörde 41 şirket, **14 bin** çalışan, 2015 yılı cirosu **6.9 milyar TL**, 2500 bayi, 140 ülkeye ihracat)

-**Kaynak Holding** (16 sektör, 31 şirket, **10.304** çalışan, 2015 yılı cirosu **2.1 milyar TL**)

-**Naksan Holding** (56 şirket, 7 bin çalışan)

-**Akbulut Grubu** (Ortadoğu tekstil, Bj tekstil, Oden enerji, Erfe mühendislik)

-**Aydınlı Grup** (**3.800** çalışan, 2015 cirosu 761 milyon TL)

-**Koza-İpek** (22 şirket, 2014 yılı cirosu 1.5 milyar TL)

-**Akfa Holding ve Fi Yapı**

TMSF'te devreden şirketler dışında, KHK ile kapatılan eğitim ve sağlık kuruluşlarını işleten **332** şirket ticaret sicilden doğrudan silindi.

BELEDİYELERE KAYYUM ATANMASI

- OHAL süresince 5'i il, 3'ü büyükşehir **86 belediyeye** kayyum atandı. 16 Aralık 2016 itibariyle 75 belediye başkanı tutuklu bulunuyor.
- Diyarbakır, Mardin ve Van Büyükşehir Belediyeleri kayyum atanan büyükşehir belediyeleri.
- Diyarbakır'da Fırat Anlı ve Gültan Kışanak,
- Van'da Bekir Kaya
- Mardin'de Ahmet Türk tutuklandı. Ahmet Türk sağlık sorunları nedeniyle 3 Şubat 2017 tarihinde tahliye edildi.

Tutuklanan Milletvekilleri

- Diyarbakır, Şırnak, Hakkari, Van, Bingöl ve çeşitli Cumhuriyet Başsavcılıklarınca yürütülen soruşturmalar kapsamında HDP Eş Genel Başkanları Selahattin Demirtaş ve Figen Yüksekdağ'ın da aralarında bulunduğu 11 HDP milletvekili tutukluyor. Tutuklu diğer HDP'li milletvekilleri ise şu isimler; İdris Baluken, Selma Irmak, Gülser Yıldırım, Ferhat Encü, Abdullah Zeydan, Çağlar Demirel, Besime Konca, Ayhan Bilgen, Burcu Çelik. Ayrıca Figen Yüksekdağ'ın milletvekilliği 21 Şubat 2017'de, HDP üyeliği de 9 Mart 2017 tarihinde düşürüldü.
- Haklarında gözaltı kararı bulunan Şırnak Milletvekili Faysal Sarıyıldız ve Van Milletvekili Tuğba Hezer Öztürk'ün ise yurt dışında bulunuyor.

CHP OHAL İZLEME KOMİSYONU

- Darbe girişimi sonrası ilan edilen OHAL kapsamında çok sayıda hak ihlali gerçekleşti. Partimizin oluşturmuş olduğu izleme komisyonu sekreteryasına bugüne kadar yapılan başvuru sayısı **10 binden fazla** oldu.
- Partimiz özellikle açığa alınan EĞİTİM-SEN üyesi öğretmenlerin geri dönmelerinde önemli rol oynadı. 15 Temmuz sonrası **açığa alınmış olan** yaklaşık 10 bin 300 EĞİTİM-SEN üyesi göreve iade edildi.
- Kapatılan FETÖ ile irtibatlı özel üniversitelerin öğrenci sayısı **65 bin** oldu. Bu öğrencilerin temel isteği FETÖ bağlantısı olmadığı belirlenen mevcut öğretim üyeleri veya garantör üniversitelerin öğretim üyeleriyle eğitimlerine devam etmek. Partimizin girişimleri sonucunda mağduriyetleri kısmen giderildi.
- En az 140 bin kişinin pasaportu iptal edildi.